

## ارزیابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان

سکینه راوش<sup>۱</sup>

### چکیده

هدف از این پژوهش ارزیابی مهارت‌های حرفه‌ای کلیه معلمان دوره ابتدایی ناحیه ۴ استان قم می‌باشد. روش پژوهش از نظر اهداف کاربردی و از نظر داده‌ها کمی این تحقیق توصیفی از نوع زمینه‌یابی است. جامعه آماری، کلیه معلمان دوره ابتدایی ناحیه ۴ استان قم به تعداد ۸۲۳ نفر می‌باشد که با استفاده از جدول مورگان که با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای تعداد ۲۶۵ نفر به عنوان حجم نمونه، انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری واحدها، پرسشنامه استاندارد مهارت‌های حرفه‌ای معلمان که دارای روایی و پایایی مورد قبول بود، انجام گرفت. نتایج نشان داد که بین مهارت‌های حرفه‌ای معلمان با سن، سابقه خدمت و پایه تدریس معلمان رابطه وجود دارد. می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری کرد که برای اینکه معلمی به حدی از مهارت‌های حرفه‌ای خود برسد بهتر است به عواملی مثل استفاده از تکنولوژی، استفاده از تجربه توجه داشت.

**کلید واژه‌ها:** مدارس، مهارت‌ها، معلمان حرفه‌ای

<sup>۱</sup>-کارشناسی ارشد آموزش و پرورش تطبیقی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم، ایران

## مقدمه

موفقیت هر نظام آموزشی در حد تعیین کننده‌ای به دانش و مهارت‌های حرفه‌ای معلم بستگی دارد و در نظر ژاپنی‌ها شایستگی هر نظام به اندازه شایستگی معلمان آن است، از این رو می‌توان گفت معلم مهم‌ترین عضو نظام آموزشی در فرایند یاددهی - یادگیری معمار اصلی نظام آموزشی است، لذا جهان به سرعت دگرگون می‌شود و معلمان نیز باید مانند سایر گروه‌های حرفه‌ای با این واقعیت روبرو شوند که آموزش‌های اولیه آنان در جهان امروز چندان مفید نخواهد بود و آنان باید در سراسر عمر خود دانش خود را روزآمد کنند زیرا ایجاد تغییرات متناسب با تحولات فناوری در عرصه اطلاعات و ارتباطات یکی از محورهای جدی در قرن بیست و یکم است، بنابراین دست‌اندرکاران نظام‌های آموزشی بر این نکته تأکید می‌کنند که می‌توان با افزایش و ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای معلمان به این مهم دست پیدا کرد (دانش پژوه، ۱۳۸۲، ص ۱۳۸). در کشور ما نیز با ظهور اسلام و تأثیر نگرش‌های ارزشمند مذهبی و سفارشات حضرت رسول اکرم (ص) و ائمه معصومین مبنی بر احترام و توجه به حقوق کودک و برخورد‌های انسانی نسبت به او، بی‌شک در توجه به تربیت و شکل‌گیری مراکز آموزش و پرورش کودکان سهم بسزایی داشته است.

یکی از اساسی‌ترین تغییرات نظام آموزشی به حرفه معلمی مربوط می‌شود و معلم اگر با اصول و مبانی و هدف‌های آموزش و پرورش و به‌خصوص مهارت‌های حرفه‌ای آشنا نباشد نمی‌تواند زمینه شکوفایی استعداد و توانمندی‌های دانش‌آموزان را فراهم کند. از آنجا که معلم به عنوان عنصر بی‌بدیل در نظام‌های آموزش و پرورش با داشتن مهارت‌های حرفه‌ای بازیگر اصلی جهت تحقق اهداف نظام تعلیم و تربیت محسوب می‌شود و برای انجام درست وظایف خود نیازمند داشتن نگرش، دانش و مهارت در عملیاتی کردن وظایف شغلی از جمله؛ روش‌های تدریس،<sup>۲</sup> طراحی آموزشی<sup>۳</sup> استفاده از تکنولوژی آموزشی و شیوه‌های ارزشیابی است که آن را مهارت‌های حرفه‌ای می‌نامند (معتمدی، ۱۳۸۷، ص ۱۰).

با عنایت به مطالب بیان‌شده سؤال و مساله اصلی این تحقیق، ارزیابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی ناحیه چهار آموزش و پرورش استان قم می‌باشد که دارای چهار مؤلفه است، بنابراین در این تحقیق متغیرهایی مانند: روش‌های تدریس، طراحی آموزشی، استفاده از تکنولوژی آموزشی و اجرای ارزشیابی به وسیله روش تحقیق زمینه‌ای و با استفاده از ابزار پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته است تا ارزیابی معلمان دوره ابتدایی از این مهارت‌ها مشخص شود. این تحقیق در مدارس دوره ابتدایی ناحیه چهار آموزش و پرورش استان قم در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ انجام گرفته است و با ارزیابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان، به ارائه پیشنهادها و راهکارهای مناسب جهت ارتقای کیفی مهارت‌های معلمان پرداخته شده است.

## روش‌های تحقیق

این تحقیق توصیفی و از نوع زمینه‌یابی است و از حیث هدف کاربردی و از حیث موقعیت میدانی است. جامعه آماری این

<sup>۲</sup>. Teachig method.

<sup>۳</sup>. Instuctional design.

تحقیق شامل کلیه معلمان دوره ابتدایی مدارس دولتی ناحیه ۴ استان قم در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ به تعداد ۸۲۳ نفر که به ترتیب ۴۱۷ نفر مرد و ۴۰۶ نفر زن بود. از میان این جامعه به تعداد ۲۶۵ نفر از معلمان ناحیه ۴ آموزش و پرورش استان قم، از ۲۵ واحد آموزشی با استفاده از جدول مورگان و با در نظر گرفتن جنسیت به روش تصادفی خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شده و سپس پرسشنامه ارزیابی مهارت‌های حرفه‌ای در بین معلمان توزیع و جمع‌آوری شد و به تجزیه و تحلیل آن پرداخته شد. در این پژوهش از روش فیش برداری جهت تدوین فصل دوم و پیشینه تحقیق و از روش میدانی با استفاده از پرسشنامه استاندارد ارزشیابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان با استفاده از پرسشنامه‌ای که تدوین شده است و سطح مهارت معلمان ابتدایی ناحیه ۴ آموزش و پرورش استان قم را از طریق خود سنجی مورد ارزیابی قرار می‌دهد و شامل ۲۵ سؤال می‌باشد.

برای روایی ابزار تحقیق نظرات و تأیید استادان محترم راهنما و مشاورین و استادان دانشگاه و برای پایایی از آزمون ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. که نمونه‌ای ۵۰ تایی به عنوان پیش‌آزمون در نظر گرفته و پس از پاسخگویی معلمان به استخراج داده‌ها مبادرت نموده و نتایج زیر برای هر یک از متغیرهای روش تدریس، تکنولوژی آموزشی، طراحی آموزشی و ارزشیابی حاصل گردیده است.

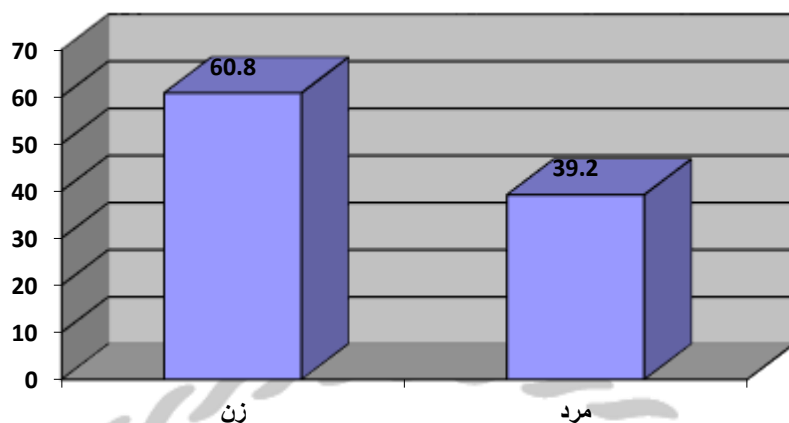
متغیر	ضریب آلفای کرونباخ	تعداد سؤالات هرمتغیر
روش تدریس	٪۸۱	
تکنولوژی آموزشی	٪۷۹	
طراحی آموزشی	٪۸۵	
ارزشیابی	٪۷۶	

جدول فوق مقدار ضریب آلفای کرونباخ را برای متغیر روش تدریس ۰/۸۱، تکنولوژی آموزشی ۰/۷۹، طراحی آموزشی ۰/۸۵ و ارزشیابی ۰/۷۶ نشان می‌دهد که قابل قبول می‌باشد. و همچنین در مجموع پایایی برای چهار متغیر برابر ۰/۸۰ می‌باشد. بعد از جمع‌آوری داده جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی، رگرسیون و t تک گروهی با استفاده از نرم افزار SPSS19 استفاده شد.

#### یافته‌ها

#### جدول ۱ فراوانی و درصد جنسیت معلمان

جنسیت	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
زن	161	60.8	60.8
مرد	104	39.2	100.0
جمع	265	100.0	



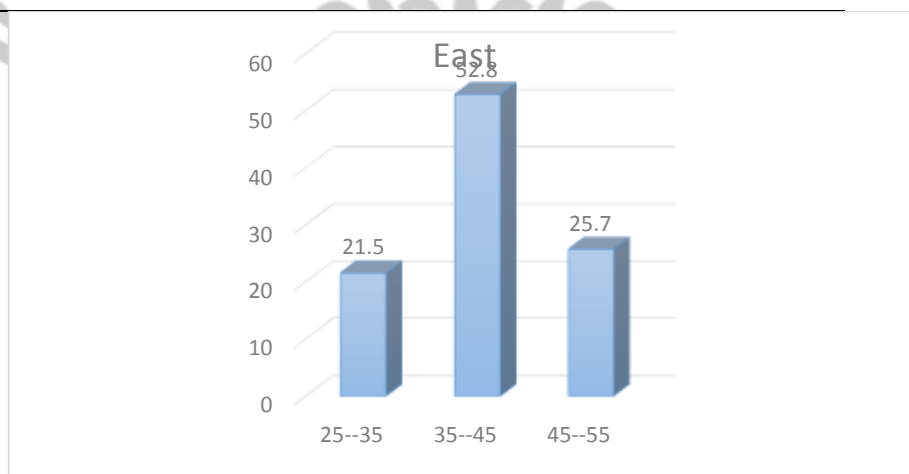
### نمودار شماره ۱ درصد جنسیت معلمان

داده‌های جدول و نمودار بالا؛ وضعیت فراوانی و درصد جنسیت معلمان را نشان می‌دهد.

بر پایه نتایج به دست آمده، از مجموع معلمان شرکت کننده در پژوهش، ۶۰٫۸ درصد معلمان زن و ۳۹٫۲ درصد معلمان مرد، می‌باشند.

### جدول ۲ فراوانی و درصد سن تقویمی معلمان

سن تقویمی	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
۲۵-۳۵	۵۷	۲۱.۵	۲۱.۵
۳۵-۴۵	۱۴۰	۵۲.۸	۷۴.۳
۴۵-۵۵	۶۸	۲۵.۷	۱۰۰.۰
جمع	۲۶۵	۱۰۰.۰	



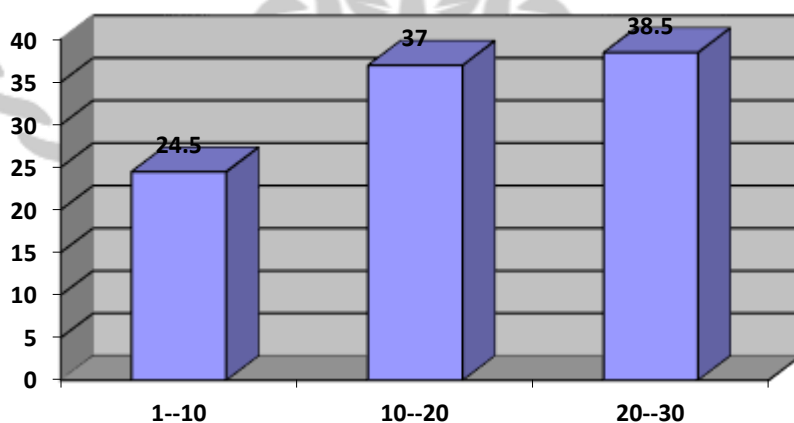
### نمودار شماره ۲ درصد سن تقویمی معلمان

داده‌های جدول و نمودار بالا؛ وضعیت فراوانی و درصد سن تقویمی معلمان را نشان می‌دهد.

بر پایه نتایج به دست آمده، از مجموع معلمان شرکت کننده در پژوهش، ۲۱.۵ درصد معلمان در سن ۲۵-۳۵ سال، ۵۲.۸ درصد معلمان در سن ۳۵-۴۵ سال و ۲۵.۷ درصد معلمان در سن ۴۵-۵۵ سال، قرار دارند.

جدول ۳ فراوانی و درصد سابقه خدمت معلمان

سابقه خدمت	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
۱-۱۰	65	24.5	24.5
۱۰-۲۰	98	37.0	61.5
۲۰-۳۰	102	38.5	100.0
جمع	265	100.0	



نمودار شماره ۳ درصد سابقه خدمت معلمان

داده‌های جدول و نمودار بالا؛ وضعیت فراوانی و درصد سابقه خدمت معلمان را نشان می‌دهد.

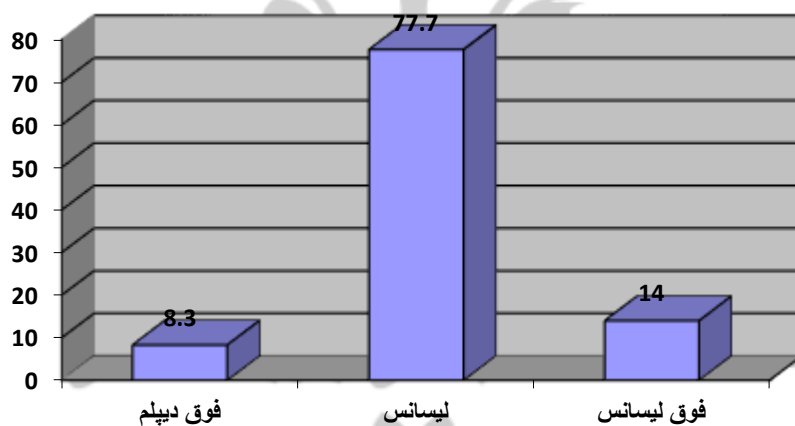
بر پایه نتایج به دست آمده، از مجموع معلمان شرکت کننده در پژوهش، ۲۴.۵ درصد معلمان در سابقه خدمت ۱۰-۱ سال، ۳۷ درصد معلمان در سابقه خدمت ۲۰-۱۰ سال و ۳۸.۵ درصد معلمان در سابقه خدمت ۳۰-۲۰ سال، قرار دارند.



## توصیف آماری توزیع فراوانی و درصد مدرک تحصیلی معلمان

جدول ۴ فراوانی و درصد مدرک تحصیلی معلمان

مدرک تحصیلی	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
فوق دیپلم	22	8.3	8.3
لیسانس	206	77.7	86.0
فوق لیسانس	37	14.0	100.0
جمع	265	100.0	



### نمودار شماره ۴ درصد مدرک تحصیلی معلمان

داده‌های جدول و نمودار بالا؛ وضعیت فراوانی و درصد مدرک تحصیلی معلمان را نشان می‌دهد.

بر پایه نتایج به دست آمده، از مجموع معلمان شرکت کننده در پژوهش، ۸.۳ درصد معلمان دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم،

۷۷.۷ درصد معلمان دارای مدرک تحصیلی لیسانس و ۱۴ درصد معلمان دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس می‌باشند.

## پرش اول تحقیق:

معلمان دوره ابتدایی ناحیه ۴ قم در مؤلفه «روش تدریس» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان)، در چه وضعیتی قرار داشته و کدام عامل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) اثر معناداری داری در مؤلفه «روش تدریس» معلمان دارد؟

**جدول ۵ آمار توصیفی مربوط به متغیر «روش تدریس» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) و متغیرهای مستقل جمعیت‌شناختی**

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	تعداد آزمودنی
روش تدریس	83.0284	13.66040	265
سن تقویمی	40.75	6.201	265
سابقه خدمت	17.49	7.271	265
جنسیت	به سمت زنان		265
مدرک تحصیلی	به سمت لیسانس		265
رشته تحصیلی	به سمت آموزش ابتدایی		265
پایه تدریس	به سمت پایه دوم و سوم		265

داده‌های جدول بالا، آمار توصیفی مربوط به متغیر «روش تدریس» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) را نشان می‌دهد.

**جدول ۶ همبستگی و ضریب تعیین متغیرهای مستقل با مؤلفه «روش تدریس» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای**

**معلمان)**

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	همبستگی یک به یک (R)	سطح اطمینان همبستگی	همبستگی کلی (R)	ضریب تعیین (R <sup>2</sup> )	ضریب تعیین تراز شده	استاندارد خطای برآورد
روش تدریس	جنسیت	-.031	.306				
	سن تقویمی	-.169	.003				
	سابقه خدمت	-.175	.002				
	مدرک تحصیلی	-.027	.332	.240	.057	.036	13.41
	رشته تحصیلی	.009	.440				
	پایه تدریس	-.160	.004				



بر اساس نتایج به دست آمده از داده‌های جدول بالا، در مجموع بین مؤلفه «روش تدریس» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) با متغیرهای مستقل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) به میزان ۰/۲۴۰ رابطه برقرار است. بر اساس ضریب تعیین به دست آمده ( $R^2=0/057$ )؛ بیش از ۵ درصد از تغییرات متغیر «روش تدریس» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) از روی متغیرهای مستقل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس)؛ قابل پیش‌بینی است. ضمناً تحلیل واریانس مدل رگرسیونی نیز با ۹۸ درصد اطمینان معنادار است. ( $p\text{-value}=0/017, F=2/622$ )

**جدول ۷ ضرایب مدل رگرسیونی متغیرهای مستقل با متغیر «روش تدریس» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان)**

متغیرهای مستقل	B	استاندارد خطا B	بتا Beta	مقدار تی T	سطح اطمینان P-Value	نتیجه مدل رگرسیون
جنسیت	-.340	1.701	-.012	-.200	.842	ضریب بتا معنادار نیست
سن تقویمی	-.117	.250	-.053	-.466	.641	ضریب بتا معنادار نیست
سابقه خدمت	-.250	.214	-.133	-1.169	.244	ضریب بتا معنادار نیست
مدرک تحصیلی	-1.621	1.801	-.056	-.900	.369	ضریب بتا معنادار نیست
رشته تحصیلی	.462	1.088	.026	.424	.672	ضریب بتا معنادار نیست
پایه تدریس	-1.184	.499	-.145	-2.373	.018	ضریب بتا با ۹۸ درصد اطمینان معنادار است

متغیر وابسته: مؤلفه «روش تدریس»

## پرسش دوم تحقیق

معلمان دوره ابتدایی ناحیه ۴ قم در مؤلفه «تکنولوژی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان)، در چه وضعیتی قرار داشته و کدام عامل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) اثر معناداری داری در مؤلفه «تکنولوژی آموزشی» معلمان دارد؟

جدول ۸ آمار توصیفی مربوط به متغیر «تکنولوژی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) و

### متغیرهای مستقل جمعیت شناختی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	تعداد آزمودنی
تکنولوژی آموزشی	81.3283	14.46580	265
سن تقویمی	40.75	6.201	265
سابقه خدمت	17.49	7.271	265
جنسیت	به سمت زنان		265
مدرک تحصیلی	به سمت لیسانس		265
رشته تحصیلی	به سمت آموزش ابتدایی		265
پایه تدریس	به سمت پایه دوم و سوم		265

داده‌های جدول بالا، آمار توصیفی مربوط به متغیر «تکنولوژی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) را نشان می‌دهد.

جدول ۹ همبستگی و ضریب تعیین متغیرهای مستقل با مؤلفه «تکنولوژی آموزشی» (از ابعاد مهارت

حرفه‌ای معلمان)

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	همبستگی یک به یک (R)	سطح اطمینان همبستگی	همبستگی کلی (R)	ضریب تعیین (R <sup>2</sup> )	استاندارد خطای برآورد شده
جنسیت		.057	.179			
سن تقویمی		-.139	.012			
تکنولوژی سابقه خدمت		-.136	.014	.236	.055	.033
آموزشی مدرک تحصیلی		.005	.471			
رشته تحصیلی		.098	.055			
پایه تدریس		-.143	.010			

بر اساس نتایج به دست آمده از داده‌های جدول بالا، بین متغیر «تکنولوژی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان)، به شکل زیر چنین است: در مجموع بین مؤلفه «تکنولوژی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) با متغیرهای مستقل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) به میزان ۰/۲۳۶ رابطه برقرار است. بر اساس ضریب تعیین به دست آمده ( $R^2=0/055$ )؛ بیش از ۵ درصد از تغییرات متغیر «تکنولوژی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) از روی متغیرهای مستقل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) قابل پیش‌بینی است.

ضمناً تحلیل واریانس مدل رگرسیونی نیز با ۹۷ درصد اطمینان معنادار است. ( $p\text{-value}=0/022, F=2/525$ )

جدول ۱۰ ضرایب مدل رگرسیونی متغیرهای مستقل با متغیر «تکنولوژی آموزشی» (از ابعاد مهارت

حرفه‌ای معلمان)

متغیرهای مستقل	B	خطا B	بتا Beta	مقدار تی T	سطح اطمینان P-Value	نتیجه مدل رگرسیون
جنسیت	2.245	1.803	.076	1.246	.214	ضریب بتا معنادار نیست
سن تقویمی	-.162	.265	-.070	-.613	.541	ضریب بتا معنادار نیست
سابقه خدمت	-.179	.227	-.090	-.791	.430	ضریب بتا معنادار نیست
مدرک تحصیلی	-1.005	1.909	-.033	-.526	.599	ضریب بتا معنادار نیست
رشته تحصیلی	2.069	1.153	.111	1.794	.074	ضریب بتا معنادار نیست
پایه تدریس	-1.120	.529	-.129	-2.117	.035	ضریب بتا با ۹۸ درصد اطمینان معنادار است

متغیر وابسته: مؤلفه «تکنولوژی آموزشی»

پرسش سوم تحقیق:

معلمان دوره ابتدایی ناحیه ۴ قم در مؤلفه «طراحی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان)، در چه وضعیتی قرار داشته و کدام عامل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) اثر معناداری داری در مؤلفه «طراحی

آموزشی» معلمان دارد؟

جدول ۱۱ آمار توصیفی مربوط به متغیر «طراحی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) و

متغیرهای مستقل جمعیت‌شناختی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	تعداد آزمودنی
طراحی آموزشی	82.4462	13.80172	265
سن تقویمی	40.75	6.201	265
سابقه خدمت	17.49	7.271	265
جنسیت	به سمت زنان		265
مدرک تحصیلی	به سمت لیسانس		265
رشته تحصیلی	به سمت آموزش ابتدایی		265
پایه تدریس	به سمت پایه دوم و سوم		265

داده‌های جدول بالا، آمار توصیفی مربوط به متغیر «طراحی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) را نشان می‌دهد.

### مجله اختلالات جنسی و روانشناختی

جدول ۱۲ همبستگی و ضریب تعیین متغیرهای مستقل با مؤلفه «طراحی آموزشی» (از ابعاد مهارت

حرفه‌ای معلمان)

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	همبستگی		سطح اطمینان همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین خطای برآورد شده	استاندارد
		یک به یک	همبستگی کلی				
	جنسیت	.014	.408				
طراحی آموزشی	سن تقویمی	-.208	.000	.260	.068	.046	13.48
	سابقه خدمت	-.210	.000				
	مدرک تحصیلی	-.001	.491				

رشته تحصیلی	.019	.377
پایه تدریس	-.145	.009

بر اساس نتایج به دست آمده از داده‌های جدول بالا، بین متغیر «طراحی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان)، به شکل زیر چنین است:

در مجموع بین مؤلفه «طراحی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) با متغیرهای مستقل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) به میزان ۰/۲۶۰ رابطه برقرار است بر اساس ضریب تعیین به دست آمده ( $R^2=0/068$ )؛ بیش از ۶ درصد از تغییرات متغیر «طراحی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) از روی متغیرهای مستقل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) قابل پیش‌بینی است. ضمناً تحلیل واریانس مدل رگرسیونی نیز با ۹۹ درصد اطمینان معنادار است. ( $p\text{-value}=0/006, F=3/119$ )

متغیرهای مستقل	B	استاندارد خطا B	بتا Beta	مقدار تی T	سطح اطمینان P-Value	نتیجه مدل رگرسیون
جنسیت	1.009	1.709	.036	.591	.555	ضریب بتا معنادار نیست
سن تقویمی	-.210	.251	-.094	-.837	.403	ضریب بتا معنادار نیست
سابقه خدمت	-.255	.215	-.134	-1.187	.236	ضریب بتا معنادار نیست
مدرک تحصیلی	-1.152	1.810	-.039	-.636	.525	ضریب بتا معنادار نیست
رشته تحصیلی	.693	1.093	.039	.634	.527	ضریب بتا معنادار نیست

ضریب بتا با ۹۸ درصد	.036	-2.110	-.128	.501	-1.058	پایه تدریس
اطمینان معنادار است						

### متغیر وابسته: مؤلفه «طراحی آموزشی»

جدول ۱۲ ضرایب مدل رگرسیونی متغیرهای مستقل با متغیر «طراحی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای

معلمان)

#### پرسش چهارم تحقیق:

معلمان دوره ابتدایی ناحیه ۴ قم در مؤلفه «ارزشیابی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان)، در چه وضعیتی قرار داشته و کدام عامل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) اثر معناداری داری در مؤلفه «ارزشیابی آموزشی» معلمان دارد؟

جدول ۱۳ آمار توصیفی مربوط به متغیر «ارزشیابی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) و

#### متغیرهای مستقل جمعیت شناختی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	تعداد آزمودنی
ارزشیابی آموزشی	82.8042	13.89785	265
سن تقویمی	40.75	6.201	265
سابقه خدمت	17.49	7.271	265
جنسیت	به سمت زنان		265
مدرک تحصیلی	به سمت لیسانس		265
رشته تحصیلی	به سمت آموزش ابتدایی		265
پایه تدریس	به سمت پایه دوم و سوم		265

داده‌های جدول بالا، آمار توصیفی مربوط به متغیر «ارزشیابی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) را نشان می‌دهد.

جدول ۱۴ همبستگی و ضریب تعیین متغیرهای مستقل با مؤلفه «ارزشیابی آموزشی» (از ابعاد مهارت

حرفه‌ای معلمان)

متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	همبستگی		ضریب تعیین شده	استاندارد خطای برآورد
		یک به یک (R)	سطح اطمینان همبستگی کلی (R)		
جنسیت		.051	.204		
سن تقویمی		-.157	.005		
ارزشیابی سابقه خدمت		-.153	.006		
آموزشی مدرک تحصیلی		.007	.458	.018	13.77
رشته تحصیلی		.038	.271	.040	
پایه تدریس		-.094	.064	.200	

بر اساس نتایج به دست آمده از داده‌های جدول بالا، بین متغیر «ارزشیابی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان)، به شکل زیر چنین است: در مجموع بین مؤلفه «ارزشیابی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) با متغیرهای مستقل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس) به میزان ۰/۲۰۰ رابطه برقرار است.

بر اساس ضریب تعیین به دست آمده ( $R^2=0/040$ )؛ بیش از ۴ درصد از تغییرات متغیر «ارزشیابی آموزشی» (از ابعاد مهارت حرفه‌ای معلمان) از روی متغیرهای مستقل (جنسیت، سن تقویمی، سابقه خدمت، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی و پایه تدریس)؛ قابل پیش‌بینی است.

ضمناً تحلیل واریانس مدل رگرسیونی معنادار نیست. ( $p\text{-value}=0/100, F=1/795$ )



جدول ۱۵ ضرایب مدل رگرسیونی متغیرهای مستقل با متغیر «ارزشیابی آموزشی» (از ابعاد مهارت

حرفه‌ای معلمان)

متغیرهای مستقل	B	استاندارد خطا B	بتا Beta	مقدار تی T	سطح اطمینان P-Value	نتیجه مدل رگرسیون
جنسیت	1.932	1.746	.068	1.107	.269	ضریب بتا معنادار نیست
سن تقویمی	-.215	.257	-.096	-.837	.403	ضریب بتا معنادار نیست
سابقه خدمت	-.152	.219	-.080	-.693	.489	ضریب بتا معنادار نیست
مدرک تحصیلی	-.771	1.849	-.026	-.417	.677	ضریب بتا معنادار نیست
رشته تحصیلی	.944	1.117	.053	.845	.399	ضریب بتا معنادار نیست
پایه تدریس	-.676	.512	-.081	-1.319	.188	ضریب بتا با ۹۸ درصد اطمینان معنادار است
<b>متغیر وابسته: مؤلفه «ارزشیابی آموزشی»</b>						

### بحث و نتیجه گیری

معلم به عنوان یکی از عناصر اساسی آموزش و پرورش، نقش مؤثری در تسهیل یادگیری و اثربخشی فرایند آموزش دارد، لذا توانایی و مهارت‌های حرفه‌ای معلم می‌تواند برنامه را غنی و ضعف و ناتوانی او می‌تواند از اعتبار و کیفیت برنامه درسی به شدت بکاهد. در واقع هر اندازه معلم از صلاحیت علمی و آموزشی و مهارت‌های حرفه‌ای لازم برای تدریس برخوردار باشد امکان دستیابی به هدف‌ها بیشتر می‌شود و به همین سبب امروزه توجه به کیفیت کار معلمان در رأس امور مربوط به بهبود بخشی آموزش قرار دارد، لذا لازم است که پارادایم جدیدی به جای رویکرد سنتی در آموزش شکل گیرد که از جمله اصول و رویکرد اساسی آن

آموزش مداوم و مستمر به منظور تقویت مهارت‌های حرفه‌ای معلمان می‌باشد که در این رابطه اهمیت آموزش پرورش حرفه‌ای معلمان به‌ویژه در دوره راهنمایی ضرورتی انکارناپذیر است. اثربخشی آموزش و پرورش از یک سو، تبدیل کردن انسان‌های مستعد به انسان‌های سالم، بالنده، متعادل و رشد یافته، و از سوی دیگر، تأمین‌کننده نیازهای نیروی انسانی جامعه در بخش‌های متفاوت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است. البته این امر هنگامی رخ می‌دهد که متولیان تعلیم و تربیت مهارت‌های لازم را کسب کرده باشند.

مفهوم ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای معلمان از اواسط قرن بیستم در نظام‌های آموزشی پدیدار شده است. صاحب‌نظران امر تعلیم و تربیت نظرات مختلفی را در این زمینه بیان کرده‌اند که از جمله؛ هایبرمن<sup>۴</sup> و بومهان<sup>۵</sup> (۲۰۰۵) به مؤلفه‌های (روش‌های تدریس و ارزشیابی) پرداخته ویلگاس و ریمرس<sup>۶</sup> (۲۰۰۷) نیز نقش مهارت‌های حرفه‌ای معلم را جهت تغییر در نظام آموزشی بسیار ضروری دانسته و در این رابطه به مؤلفه‌های (روش‌های جدید تدریس، تکنولوژی آموزشی و ارزشیابی) اشاره نموده‌اند، مهر محمدی به توانایی‌های مربوط به روش‌های تدریس و ارزشیابی و استفاده از تکنولوژی آموزشی معلمان اعتقاد دارد و منظور مرعشی از این مهارت‌ها شامل (آگاهی معلمان از روش‌های تدریس، سازمان‌دهی و اداره کلاس، مشاوره و راهنمایی دانش‌آموزان و ارزشیابی) می‌باشد، همچنین ملکی مهارت‌ها و توانایی‌های عملی معلم در فرایند یادگیری مانند (مهارت در تهیه طرح، اجرای روش‌های نوین تدریس، طراحی آموزشی و ارزشیابی) و شعبانی، نوروزی و آقازاده نیز آشنایی معلمان به روش‌های تدریس، طراحی آموزشی و ارزشیابی به عنوان مؤلفه‌های مهارت‌های حرفه‌ای معلمان اعتقاد دارند. موفقیت هر نظام آموزشی در حد تعیین‌کننده‌ای به دانش و مهارت‌های حرفه‌ای معلم بستگی دارد و در نظر ژاپنی‌ها شایستگی هر نظام به‌اندازه شایستگی معلمان آن است، از این رو می‌توان گفت معلم مهم‌ترین عضو نظام آموزشی در فرایند یاددهی - یادگیری معمار اصلی نظام آموزشی است،

4. Huberman.

5. Boom Han.

6. Villegas-rimers.

لذا جهان به سرعت دگرگون می‌شود و معلمان نیز باید مانند سایر گروه‌های حرفه‌ای با این واقعیت روبرو شوند که آموزش‌های اولیه آنان در جهان امروز چندان مفید نخواهد بود و آنان باید در سراسر عمر خود دانش خود را روزآمد کنند زیرا ایجاد تغییرات متناسب با تحولات فناوری در عرصه اطلاعات و ارتباطات یکی از محورهای جدی در قرن بیست و یکم است، بنابراین دست‌اندرکاران نظام‌های آموزشی بر این نکته تأکید می‌کنند که می‌توان با افزایش و ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای معلمان به این مهم دست پیدا کرد.

یکی از اساسی‌ترین تغییرات نظام آموزشی به حرفه معلمی مربوط می‌شود و معلم اگر با اصول و مبانی و هدف‌های آموزش و پرورش و به خصوص مهارت‌های حرفه‌ای آشنا نباشد، نمی‌تواند زمینه شکوفایی استعداد و توانمندی‌های دانش‌آموزان را فراهم کند. از آنجا که معلم به عنوان عنصر بی‌بدیل در نظام‌های آموزش و پرورش با داشتن مهارت‌های حرفه‌ای بازیگر اصلی جهت تحقق اهداف نظام تعلیم و تربیت محسوب می‌شود و برای انجام درست وظایف خود نیازمند داشتن نگرش، دانش و مهارت در عملیاتی کردن وظایف شغلی از جمله؛ روش‌های تدریس،<sup>۷</sup> طراحی آموزشی<sup>۸</sup> استفاده از تکنولوژی آموزشی و شیوه‌های ارزشیابی است که آن را مهارت‌های حرفه‌ای می‌نامند.

نتایج این مطالعه نشان داد، معلمان دوره ابتدایی شهر قم، به میزان بیش از ۸۰ درصد، با مهارت‌های حرفه‌ای معلمان آشنایی دارند. در روش تدریس (۸۳ درصد)، در طراحی آموزشی، (۸۲.۴ درصد)، در تکنولوژی آموزشی (۸۱.۳ درصد)، در ارزشیابی آموزشی (۸۲.۸) و در مقیاس کلی در مهارت‌های حرفه‌ای معلمان (۸۲.۴ درصد)، میانگین کلی را کسب کرده‌اند.

همچنین این مطالعه نشان داد که معلمان مرد به جز در مؤلفه روش تدریس، در بقیه مؤلفه‌های مهارت‌های حرفه‌ای معلمان (طراحی آموزشی، تکنولوژی آموزشی و ارزشیابی آموزشی)، از معلمان زن، کمی میانگین

7. Teachig method.

8. Instuctional design.

بالا تری را کسب کرده‌اند.

یافته‌های این مطالعه در مقایسه با تحقیقات انجام شده پیشین با یافته‌های مبشتر (۱۳۷۶)، کیامنش (۱۳۷۷)، کریمی (۱۳۸۴)، حاجی زاد (۱۳۹۰) همخوانی نداشته و با یافته‌های دانش پژوه (۱۳۸۲)، یوسفیان (۱۳۸۷)، همخوانی و همسویی نشان می‌دهد.

در مجموع و در بیان کلی، یافته‌های این مطالعه حاکی از آن است که معلمان دوره ابتدایی شهر قم، دارای مهارت‌های حرفه‌ای معمولی می‌باشند. البته این مطالعه به روش بالینی و مشاهده مستقیم فعالیت معلمان انجام نشده و صرفاً از طریق اظهار نظر مدیران از معلمان‌شان انجام گردیده است. در بیان کلی، با وجود ابزارها و تکنولوژی‌های جدید، برخورداری معلمان از مهارت‌های حرفه‌ای معلمی، امری دست‌یافتی است، که آموزش و پرورش قم، از این رهگذر، نمره قابل قبولی را کسب می‌نماید.

## منابع مجله اختلالات جنسی و روانشناختی

- ۱- آرتور، رایت کومبیز. (۱۳۷۰). آموزش تخصصی معلمان. ترجمه عبدالرحیم جواهر فروش زاده. انتشارات رشد
- ۲- آقازاده، احمد. (۱۳۸۴). اصول حاکم بر تحولات جهانی آموزش و پرورش. مجموعه مقالات اولین همایش جهانی شدن و تعلیم و تربیت انتشارات وزارت امور خارجه.
- ۳- آقازاده، احمد. (۱۳۷۹). مسائل جهانی آموزش و پرورش. انتشارات دانشگاه پیام نور.
- ۴- ابراهیمی، علی. (۱۳۷۳). بررسی میزان آشنایی معلمان پایه اول ابتدایی استان بوشهر با روش تدریس و مفاهیم علمی دروس پایه. شورای تحقیقات آموزشی اداره کل آموزش و پرورش بوشهر.
- ۵- ادیب‌نیا، اسدالله. (۱۳۸۳). بررسی موانع اجرای روش‌های تدریس فعال در مدارس ابتدایی شهر تهران. موسسه پژوهش برنامه‌ریزی درس و نوآوری‌های آموزشی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
- ۶- بصری، سید ابراهیم. (۱۳۷۳). بررسی میزان آشنایی معلمان پایه اول ابتدایی استان بوشهر با روش تدریس

- و مفاهیم علمی دروس پایه. شورای تحقیقات آموزشی اداره کل آموزش و پرورش بوشهر.
- ۷- برونگی، محمد رضا. (۱۳۸۴). نقش مدارس در هدایت جهانی سازی مشارکت در توسعه شناخت. مجموعه مقالات اولین همایش جهانی شدن و تعلیم و تربیت انتشارت وزارت امور خارجه.
- ۸- پرداختچی، محمد (۱۳۷۴). مدیریت آموزشی بعنوان قلمروی حرفه ای. فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش سال چهارم شماره ۱.
- ۹- پوربهی، عبدالله. (۱۳۷۳). بررسی میزان آشنایی معلمان پایه اول ابتدایی استان بوشهر با روش تدریس و مفاهیم علمی دروس پایه. شورای تحقیقات آموزشی اداره کل آموزش و پرورش بوشهر.
- ۱۰- پاشا شریفی، حسن. (۱۳۸۱). سنجش عملکرد در فرایند تدریس. چکیده مقالات همایش ملی مهندسی اصلاحات در آموزش و پرورش. پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- ۱۱- تاجیک، عزیزالله. (۱۳۸۳). عملکرد معلمان پایه پنجم ابتدایی با توجه به میزان آگاهی آنان از اهداف روش تدریس مهارت‌ها تدریس - کاربرد مواد آموزشی - روش ارزشیابی و کیفیت سوال‌های امتحانی در درس تعلیمات اجتماعی پایان‌نامه دکتری دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، تربیت معلم.
- ۱۲- تقی پور ظهیر، علی. (۱۳۸۷). اصول و مبانی آموزش و پرورش. انتشارات دانشگاه پیام نور. چاپ چهارم.
- ۱۳- دایی‌زاده، حسین‌جان. (۱۳۸۵). بررسی میزان آشنایی معلمان دوره متوسطه با مبانی برنامه‌ریزی درسی و اصول یادگیری پایان‌نامه دوره دکتری برنامه‌ریزی درسی. دانشگاه علوم تحقیقات تهران.
- ۱۴- دانش پژوه، زهرا. (۱۳۸۲). ارزشیابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان علوم و ریاضی در دوره راهنمایی و ارایه روش‌های ارتقاء کیفی آن. موسسه پژوهشی برنامه‌ریزی درسی و نوآوری‌های آموزشی.
- ۱۵- رؤوف، علی. (۱۳۷۹). تربیت معلم و کارورزی. انتشارات فاطمی. تهران. چاپ اول.
- ۱۶- رؤوف، علی. (۱۳۸۰). بررسی جنبش جهانی برای بهسازی تربیت معلم. انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- ۱۷- رؤوف، علی. (۱۳۸۰). یاد دادن برای یاد گرفتن. انتشارات مدرسه. تهران. چاپ دوم.
- ۱۸- رضاپور، نوربخش. (۱۳۸۳). بررسی میزان موفقیت جشنواره الگوهای برتر تدریس در دوره ابتدایی در شهرستان جویبار. مرکز تحقیقات آموزش و پرورش استان مازندران.
- ۱۹- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۷). اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. انتشارات دوران. چاپ پنجم.
- ۲۰- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۳). مقدمه‌ای بر نظریه‌های یادگیری. انتشارات دوران.

- ۲۱- سلیمانپور، جواد. (۱۳۸۱). برنامه ریزی درسی در آموزش ضمن خدمت سازمان‌ها، انتشارات احسن.
- ۲۲- سلیمانی، حسن. (۱۳۸۸). معلم حرفه‌ای: راهکارهای عملی. انتشارات رهنما.
- ۲۳- شعبانی، حسن. (۱۳۸۶). مهارت‌های آموزش و پرورش. انتشارات همت. چاپ بیست و یکم.
- ۲۴- شعاری نژاد، علی اکبر. (۱۳۸۱). برای رشد علمی و فنی معلمان. رشد علم. شماره ۱۶۷. دفتر انتشارات کمک آموزشی، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.
- ۲۵- شریعتمداری، علی. (۱۳۳۸). بررسی میزان اطلاعات تربیتی معلمان مدارس ابتدایی ایران. پایان‌نامه دکتری دانشگاه تنسی آمریکا.
- ۲۶- شریعتمداری، علی. (۱۳۸۰). جامعه و تعلیم و تربیت، انتشارات امیرکبیر. چاپ نوزدهم.
- ۲۷- شریعتمداری، علی. (۱۳۸۴). اصول و فلسفه تعلیم و تربیت، تهران: امیرکبیر، چاپ بیستم.
- ۲۸- شکوهی، غلامحسین. (۱۳۸۵). تعلیم و تربیت و مراحل آن. انتشارات آستان قدس رضوی. چاپ دوازدهم.
- ۲۹- صافی، احمد. (۱۳۸۷). آموزش و پرورش ابتدایی، راهنمایی و متوسطه. انتشارات سمت. چاپ هشتم.
- ۳۰- صافی، احمد. (۱۳۷۶). سیمای معلم، تکریم شخصیت‌ها، صلاحیت‌ها، مهارت‌ها و تجارب معلمان. انتشارات انجمن اولیاء و مربیان.

- 1- cardinals , k.(2007). The master typical characteristic the journal of psychoeducational.
- 2- Fasnot ,c.(2001).Constructivism: Theory ,perspectives and Practice .New york: teachers.
- 3-Gus key , T . (2003) . How classroom assessments improve learning. Educational leadership, 60 (5) , 6 -11.
- 4- Jocy,B.and weal .(1996).models of teaching practice holl:newjersey.
- 5- Kellogg ,R .and Roberts ,p.(2003)A resource guide for elementary school teaching .new york Macmillan publishing company.
- 6- Klien, M.F (1991). A conceptual Framework For curriculum Decision Making in the Politics Curriculum Decision making, State University of New York press.
- 7- Markers, A. (2006). identifying master characteristic: the journal of psychology , 78 , 22 .4
- 8- Nuhfer, E. B. (1994). The place of formative Evaluations in Assessment . Available in <http://www.mid.muohio.eda/etl/assessmat>. Cfm .
- 9- Putnam.(2004).cooperative learning in diverse class rooms .upper saddle River.
- 10-Richardson , K . (2008) . The standpoint collegian aground master characteristic . The Journal of curriculum , 26 , 39 - 40.

11- Rajesh C. Sharma (2001). Total Quality Management in Education, Indira Gandhi National Open University, INDIA.

12- Schunk,D.(2000). Learning Theories:An education Perspective upper saddle River.

13- Slaving ,R.(2002).Synthesis of Research on cooperative Learning .educational Leadership: february.

14-Tong, Lee Fui and BoomHan,Huber man (2005). Applying TQM philosophy to the teaching and learning process, Monash University, Malaysia.

15- Villegas\_reimers .(2007).teacher professional development:an international review of the literature.unesco;international institute for educational planning.

16-Zeki Saka, A .Arzu.saka. (2009).Student teachers, Views about effects of school practice on development of their professional skills.procedia School and Behavioral sciences.

